VIRŠŪNIŲ RIMTIS

A. TAMOŠAITIENĖ

(Gobelenas)

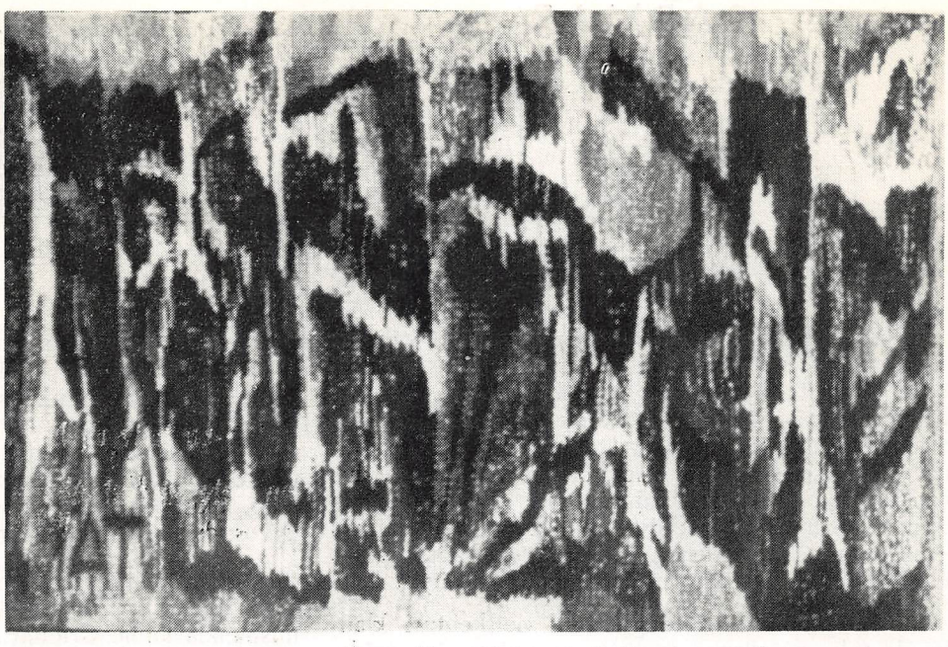

DANGUOLĖ SADŪNAITĖ

I.

Tu esi ta šviesa,
kuri pažadina mane
kas rytas — — —

Įaugau į tave.
(Tebūnie!)
Tarytum saulė
kad įauga į medį
pavasarį — — —

Žaliais lapais:
gintaro liepsnom —
(it žaidžiančių vaikų
rateliais)
jį apgaubdama — — —

II.

Kaip saulė, kad išaukština
medį,
tu mane išaukštinai.
Nors tavo šakos
ir nukryžiuoja.

D. MICKUTĖ-MITKIENĖ

Skiriu dail. A. Tamošaitienei

Auski, sese, margas juostas,
Vainikus ir kiklikėlius,
Kad jais visos pasipuoštų,
Ir žydėtų vis, kaip gėlės!

Tuose tūkstančiuose ratų,
Klumpakojų, malūnėlių,
Amūrėliai, aukas radę,
Širdin smeigia taiklią strėlę . . .

Akys mirksi. Kojos mina:
"Vis kalu, kalu per dieną
Tą žagrelę . . ." Niekas nežino,
Kad myliu ją tiktai vieną!

Auski, sese. Puikūs raštai
Į audimą glaudžiai gulas . . .
Iš ano, iš gimto krašto,
Tavo gijos, tavo siūlai. —

Atneštinis tavo kraitis,
Nesutrūko, neišdriko . . .
Meną Mylinčios Mergaitės
Svajose jis gyvas liko!

Vaizdai, drobės, kilimėliai,
Aisčių pasakom pabunda . . .
Nepakeistų remunėlės
Tau abstraktinė pagunda!

Auski, sese, drobes, juostas,
Vainikus ir kiklikėlius —
Tegu kaista sesių skruostai,
Tegu žydi jos, kaip gėlės!

* * *

SAPNAS

EMILIJA VYDIENĖ

Didelė kaimo virtuvė jau moderniško stiliaus: aukšta, erdvi, su dideliais į pietus žiūrinčiais langais. Stalas, suolai rūpestingai nušveisti, žiba baltumu. Grindys švariai išplautos. Saulės spinduliai įstrižai krisdami į langus meta ant stalo ir grindų išsitiesusius langų šešėlius. Valė šukuoja savo ilgus juodus plaukus. Jos veidas plaukų rėmuose atrodo mirtinai išbalęs. Akių vokai nuleisti. Jie kaip koks dangtis neleidžia man pažvelgti į jos sielą. Jau kuris laikas seku jos veidą, bet iš jo nieko negaliu išskaityti.

— Valyte, kur tu rengiesi? — neiškentusi klausiu. Ji tyli, nė vienas raumuo nesuvirpa jos veide, net nė akis nepakelia į mane.

Liūda pliuškinasi užgulus ant bliūdo. Iš nuleistų nuo pečių marškinių man aišku, kad ir ji kažkur ruošiasi. Paklausta — tyli. Matau ir kitus namiškius skubiai vaikštant po kambarius, rengiantis šventadieniniais rūbais ar kabinant kasdieninius. Viskas man sakyte sako, kad šiandien kažkokia didelė šventė. Viena tik aš nešinau kas per šventė ir kur jie visi rengiasi. Sėdžiu prie stalo galvą parėmusi rankomis ir nė nemanau ką nors veikti. Akimis seku juos besirengiančius, tai vieno, tai kito klausiu, bet jie taip užsiėmę savo darbu, kad, rodos, negirdi ir nė nepažiūrėję į manę daro savo. Man liūdna, neramu. Atsikeliu ir prieinu prie lango. Prieš mane jaunas didelis sodas, kuris supa gyvenamą namą pusračiu. Į pietų vakarus jis leidžiasi į pakalnėlę ir ten sodo pakraštyje matosi pro medžius didelis, švarus maudymosi prūdas. Prie jo ankštai prisiglaudęs teka laukų upelis. Jis patvinęs, o jo kraštai pilni neužmirštuolių. Netoli prūdo į namų pusę, matosi pievelė su berželių gojeliu.

Sode žaidžia saulės spinduliai. Šiandien jos veidą nedrumsčia joks debesėlis. Ji žėri plynoje erdvės jūroje. Jos karštas alsavimas sklinda bangelėmis, kurios mirga medžių lapuose, atšoksta nuo stiklinio vandens paviršiaus, skverbiasi vis silpnėdamos į tamsiausius užkampius mesdamos balzganus šešėlius. Visur tylu ir nepaprastai ramu, jokia medžio šaka nesujuda, joks paukštis nesugieda ir nepraskrenda, net nė bičių dūzgimo negirdžiu, nors langas ir pradaras, ir nematau jų čia pat po langais žydinčiose gėlėse. Kažkokia iškili, nepaprasta nuotaika gamtoje. Pajuntu karštį ir troškulį. Matau tarp berželių baltų kamienų ir žalių šakų blizgantį prūdo vandenį. Noriu bėgti ir pasinerti į jo vėsų glėbį ir palikti tam ramiam, vėsiam vandenyje savo nerimą. Noriu suraukšlėti jo plyną veidą bangomis, taškyti jas į smulkius, smulkius lašelius kurie pakiltų aukštai į žydrią mėlynę ir sušvistų vaivorykšte; tai būtų gražiausia vėliava šiai nepaprastai šventei. O ramiai ant prūdo kranto stovinti liekni aukšti beržai būtų vėliavnešiai. Jie laikytų ją aukštai iškėlę tvirtomis savo šakomis ir saugotų, kad niekas jos nesunaikintų ar išniekintų. Šiandien gi šventė. Kokia tai nepaprasta šventė. Visi jai ruošiasi, tik aš viena nežinau kokia šventė ir kur jie visi ruošiasi. Ta tyla ir nežinia mane dusina. Staiga pajuntu ir kambaryje mirtiną tylą, vienumą. Negirdžiu žmonių vaikščiojimo, vandens pliuškenimo nė durų bildesio. Pašokstu ir atsisuku. Virtuvėje nė vieno žmogaus. Skubu į kitus kambarius, ieškau, šaukiu — nė gyvos dvasios, visur niūri tyla.

— Jie turbūt išvažiavo... Paliko mane vieną toje kapų tyloje — švystelia mintis ir baimės šiurpulys nusmelkia kūną. Griebiu skarą ir bėgu į lauką.

Prie vartų stovi dilužanas, o jame sėdi visa mūsų šeima. Tėvas laiko vadeles norinčių bėgti arklių. Matau, kad be brolių ir seserų ten sėdi ir mama. Ji sėdi nugara į mane ant paskutinės sėdynės drauge su Vale, vyriausia dukrele. Aš labai nustembu ir kartu nudžiungu pamačiusi mamą. Aš žinau, kad ji yra mirusi. Negaliu suprasti kaip ji čia atsirado. Bet tas nesvarbu. Manyje kyla didelis noras pamatyti motinos veidą ir važiuoti kartu su visais. Aš nenoriu likti čia viena, nenoriu... Bėgu iš visų jėgų, kad greičiau pasiekčiau dilužaną ir spėčiau į jį įlipti kol jis nejuda. Drebu, kad tik tėvas nepaleistų norinčių bėgti arklių. Ir štai aš jau prie vežimo. Griebiu už jo krašto ir mėginu užšokti ant pakopėlės, bet tuo laiku tėvas paleidžia arklius, mano ranka nuslysta ir dilužanas pradeda greitai tolti. Žinau, kad jo nepavysiu.

— Mama! Mama! Nepalikite manęs! — šaukiu pilnu skausmo ir sielvarto balsu tiesdama į juos rankas. — Aš nenoriu čia pasilikti viena nenoriu.

Tėvas, broliai ir seserys tarytum manęs nemato ir negirdi. Jie sėdi kaip sėdėję, tik motinos pečiai išsitiesia, ji sujuda ir veidu atsisuka į mane. Matau, kad ji nė kiek nepasikeitus, tik susirūpinus, sunerimus, lyg išsigandus dėl manęs. Ji tarytum svyruoja, nežino ką daryti, jos akys klajoja, bet greit apsisprendžia, nurimsta ir aš išgirstu jos mielą, švelnų balsą:

— Giedre, tu dar palauk! Aš kitą kartą atvažiuosiu tavęs pasiimti!

Tuo pat laiku dilužanas išnyksta medžiais nusodinto kelio užsisukime. Netekusi vilties su jais išvykti, viena kapų tylos sodyboje bejėgiškai suklumpu prie vartų, kažkur krentu, suvirpu ir pabundu.

Švinta. Gretimoje lovoje ramiai miega sesuo Liūda, o kiek toliau Valė. Džiaugsmas užlieja mano krūtinę... Atsikeliu ir prieinu prie lango. Visur balta, balta. Sniego daugybė ne tik žemėje, bet ir medžiuose. O jaunos sodo obelys atrodo kaip moterys suėjusios į atlaidus su baltomis skaromis ir ramiai laukiančios patekančios saulės. Ir aš užsimečiau skarą ir laukiau su jomis patekančios saulės...

1932 m. sausio 13 d.